

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum virtus infusa augeatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ARTICVLVS XI.

Utrum uirtus infusa augetur.

clinantes non totaliter tolluntur, neque per uirtutem acquirunt, neque per uirtutem infusam, nisi forte miraculose, quia semper remanet colluctatio carnis contra spiritum, etiam post moralem uirtutem, de qua dicit Apostolus Gal. 5. q. Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. Sed tam per uirtutem acquirunt, quam infusam huiusmodi passiones modificantur, ut ab his homo non effrenate moueatur. Sed quantum ad aliquid praeualet in hoc uirtus acquisita, & quantum ad aliquid uirtus infusa. uirtus enim acquisita praeualet quantum ad hoc, q. talis impugnatio minus sentitur. Et hoc habet ex causa sua, quia per frequentes actus quibus homo est assuefactus ad uirtutem, homo iam disceuit talibus passionibus obedire, cum cōsueuit eis resistere. Ex quo sequitur, q. minus carum molestias sentiat. Sed praeualet uirtus infusa quantum ad hoc, q. facit, q. huiusmodi passiones et si famulentur, nullo tamen modo dominantur, uirtus enim infusa facit, q. nullo modo obediatur concupiscentiis peccati, & facit hoc insalubriter ipsa manente. Sed uirtus acquisita deficiet in hoc, licet in paucioribus, sicut & alia inclinationes naturales deficiunt in minori parte, unde Apostolus Roma. 7. Cum essemus in carne, passiones peccatorum quae per legem erant, operabantur in membris nostris, ut fructificarent morti, nunc autem soluti sumus a lege mortis in qua derinebamur, ita ut seruiamus in nouitate spiritus, & non in uetustate literae.

Ad xv. dicendum, q. quia a principio uirtus infusa non semper ita tollit sensum passionum, sicut uirtus acquisita, propter hoc a principio non ita delectabiliter operatur, non tamen hoc est contra rationem uirtutis, quia quandoque ad uirtutē sufficit sine tristitia operari, nec requiritur q. delectabiliter operetur propter molestias quae sentiuntur, sicut Philosophus dicit tertio Ethicorum, q. forti sufficit sine tristitia operari.

Ad xvi. dicendum, q. licet per actum unum simplicem non corrumpatur habitus acquisitus, tamen actus contritionis habet, q. corrumpat habitum ut si generatum ex uirtute gratiae, unde in eo qui habuit habitum intemperantiae, cum conteritur, non remanet cum uirtute temperantiae infusa, habitus intemperantiae in ratione habitus, sed in uia corruptionis, quasi dispositio quaedam. Dispositio autem non contrariatur habitui perfecto.

Ad xvii. dicendum, q. licet uirtus infusa non causetur ex actibus, tamen actus possunt ad eam dispo- nere, unde non est inconueniens, q. per actus corrumpatur, quia per indispositionem materiae tollitur forma, sicut propter indispositionem corporis anima separatur.

Ad xviii. dicendum, q. uirtus moralis non dicitur a more secundum, q. mos significat consuetudinem appetitiuae uirtutis. Secundum hoc enim uirtutes infusae possent dici morales, licet non causetur ex consuetudine.

Ad xix. dicendum, q. actus uirtutis infusae non causant aliquem habitum, sed per eos augetur habitus praexistens, quia nec ex actibus uirtutis acquiruntur aliquis habitus generatur, alias multiplicarentur habitus in infinitum.

A **V**ND ECIMO queritur, utrum uirtus infusa augetur. Et uidetur quod non. Nihil enim augetur nisi quantum: uirtus autem non est quantitas, sed qualitas. ergo non augetur.

¶ 2 Præt. Uirtus est forma accidentalis: sed forma est simplicissima & inuariabili essentia consistens. ergo uirtus non variatur secundum suam essentiam. ergo nec secundum essentiam augetur.

¶ 3 Præt. Quod augetur mouetur: quod igitur in essentia augetur, secundum essentiam mouetur. Sed quod mouetur secundum suam essentiam corrumpitur vel generatur: sed generatio & corruptio sunt mutationes in substantia. ergo charitas non augetur per essentiam, nisi cum corrumpitur vel generatur.

¶ 4 Præt. Essentialia non augetur nec minuitur: manifestum est autem q. essentia uirtutis est essentialis. ergo uirtus secundum essentiam non augetur.

¶ 5 Præt. Contraria nata sunt fieri circa idem. Augmentum autem & diminutio sunt contraria. ergo nata sunt fieri circa idem: uirtus autem infusa non diminuitur, quia neque diminuitur per actum uirtutis, quia per eum magis roboratur: neque per actum peccati uenialis, quia sic multa peccata uenialia tollerent totaliter charitatem & alias uirtutes infusas, quod est impossibile, sic enim multa uenialia equipollerent uni peccato mortali. Neque etiam minuitur per peccatum mortale, quia mortale peccatum tollit charitatem & alias uirtutes infusas. ergo uirtus infusa non augetur.

¶ 6 Præt. Simile simili augetur, ut dicitur in 2. de Anima. Si ergo uirtus infusa augetur, oportet quod augetur per additionem uirtutis. Sed hoc non potest esse, quia uirtus simplex est, simplex autem simplici additum non facit maius, sicut punctum additum puncto non facit lineam maiorem. ergo uirtus infusa augeri non potest.

¶ 7 Præt. Primo de Generatione dicitur, quod augmentum est praexistens magnitudinis additamentum: si ergo uirtus augetur, oportet quod aliquid sibi addatur, & sic erit magis composita, & magis recedens a diuina similitudine, & per consequens minus bona, quod est inconueniens. Relinquitur ergo quod uirtus non augetur.

¶ 8 Præt. Omne quod augetur, mouetur: omne quod mouetur, est corpus: uirtus non est corpus. ergo non augetur.

¶ 9 Præt. Cuius causa est inuariabilis & ipsum est inuariabile. Sed causa uirtutis infusae, quae est Deus, inuariabilis est. ergo uirtus infusa est inuariabilis. ergo non recipit magis & minus, & ita non augetur.

¶ 10 Præt. Uirtus est in genere habitus sicut & scientia. Si ergo uirtus augetur, oportet q. augetur sicut & scientia augetur. Scientia autem augetur per multiplicationem obiectorum, prout scilicet ad plura se extendit. Sic autem non augetur uirtus, ut patet in charitate, quia minima charitas se extendit ad omnia diligenda secundum charitatem. ergo uirtus nullo modo augetur.

¶ 11 Præt. Si uirtus augetur, oportet q. ad aliquam speciem motus, eius augmentum reducatur. Sed non potest reduci nisi ad alterationem, quae est motus in qualitate. Alteratio autem secundum Philosophum 7. Physicorum non est in anima nisi secundum partem sensitiuam

Co. 18. 20. 26

Co. 11. 100. 26

Lib. 7. Physicorum. Text. 30. 26. precedo.

in

in qua non est charitas, neq; plures aliarum virtutū infusarum. ergo non omnis virtus infusa augetur.

¶ 12 Præ. Si virtus infusa augetur, oportet quod augetur a Deo, qui eam causat. Si autem Deus eam auget, oportet quod hoc fiat per aliquē eius influxum. Sed nouus influxus non potest esse, nisi sit noua virtus infusa. ergo virtus infusa non potest augeri, nisi per additionem nouæ virtutis. Sic autē non potest augeri, vt supra ostensum est. ergo virtus infusa nullo modo augetur.

¶ 13 Præ. Habitus maxime augetur ex actibus: Cum igitur virtus sit habitus, si augetur, maxime augetur per suum actum: sed hoc non potest esse, vt videtur, cum actus egrediatur ab habitu: nihil autem augetur per hoc quod aliquid ab eo egreditur, sed per hoc quod aliquid in eo recipitur. ergo virtus nullo modo augetur.

¶ 14 Præ. Omnes actus virtutis vnus sunt rationis. Si igitur aliqua virtus per suum actum augetur, oportet quod per quemlibet actū augetur, quod videtur esse falsum ex experimento: non enim experimur quod virtus in quolibet actū crescat.

¶ 15 Præ. Illud cuius ratio in superlatiuo consistit, non potest augeri, optimo enim non est aliquid melius, nec alibissimum est aliquid albius: sed ratio virtutis in superlatiōne consistit. Est enim virtus vltimum potentia: ergo virtus non potest augeri.

¶ 16 Præ. Omne illud cuius ratio consistit in aliquo indiuisibili, caret intensiōe & remissiōe, sicut forma substantialis & numerus & figura: sed ratio virtutis consistit in quodam indiuisibili. Est enim in medietate consistens. ergo virtus non intenditur, neque remittitur.

¶ 17 Præ. Nullum infinitum potest augeri, quia infinito non est aliquid maius: sed virtus infusa est infinita, quia per eam meretur homo infinitum bonum, scilicet Deum. ergo virtus infusa augeri non potest.

¶ 18 Præ. Nulla res procedit vltra suam perfectiōnem, quia perfectio est terminus rei: sed virtus est perfectio habentis eam. Dicitur enim 7. Physic. quod virtus est dispositio perfecti ad optimum. ergo virtus non augetur.

SED CONTRA est, quod dicitur 1. Per. 2. Sicut modo geniti infantes rationabiles & sine dolo lac concupiscite, vt in eo crescatis in salutem, non autem crescit aliquis in salutem nisi per augmentum virtutis, per quam homo in salutem ordinatur. ergo virtus augetur.

¶ 2 Præ. August. dicit, quod charitas augetur, aucta vt mereatur & perfici.

RESPON. Dicendum, quod multis error accidit circa formas ex hoc, quod de eis iudicant, sicut de substantijs iudicatur: quod quidem ex hoc contingere videtur, quod formæ per modum substantiarum signantur in abstracto, vt albedo, vel virtus, aut aliquid huiusmodi. unde aliqui modam loquēdi sequentes, sic de eis iudicant, ac si essent substantia. Et ex hinc processit error, tam eorum qui posuerunt latitationem formarum, quam eorum qui posuerunt formas esse a creatione. Aestimauerunt enim quod formis competeret figura, sicut competet substantijs. Et ideo non inuenientes ex quo formæ generentur, posuerunt eas vel creati vel pre-existere in materia, non attendentes, quod sicut esse non est forme, sed subiecti per formam: ita nec fieri quod terminatur ad esse, est forme, sed subiecti.

ficut enim forma ens dicitur, non quia ipsa sit proprie loquamur, sed quia aliquid ea est: ita & forma fieri dicitur, non quia ipsa fiat, sed quia ea aliquid fit, dum scilicet subiectum reducitur de potentia in actum. Sic autem, & circa augmentum qualitatum accidit, de quo aliqui locuti sunt, ac si qualitates, & formæ substantia: essent. Substantia autem augeri dicitur, in quantum ipsa est subiectum motus, quo peruenitur de minori quantitate in maiorem, qui motus augmenti dicitur. Et quia augmentum substantia: fit per additionem substantia: ad substantiam, quidam aestimauerunt, quod hoc modo charitas, siue quælibet virtus infusa augetur per additionem charitatis ad charitatem, vel virtus ad virtutem, aut albedinis ad albedinem, quod omnino stare non potest. Nam non potest inre ligi additio vnus ad alterum, nisi praeintellecta dualitate. Dicitur autem in formis vnus speciei non potest esse ligi, nisi per alietatem subiecti. Formæ enim vnus speciei non diuersificantur numero, nisi per subiectum. Si igitur qualitas additur qualitati, oportet alterum duorum esse, vel quod subiectum addatur subiecto, vt puta, quod vnum album addatur alteri albo, quod aliquid in subiecto fiat album, quod prius non fuit album, vt quidam posuerunt circa qualitates corporeas, quod etiam improbat Philosophus in Physicorum. Cum enim aliquid sit magis curuum, non curuatur aliquid, quod prius curuum non fuit, sed totum fit magis curuum. Circa qualitates item spirituales, quarum subiectum est anima, pars animæ, impossibile est etiam hoc fingere. Unde quidam alij dixerunt charitatem, & alias virtutes infusas non augeri essentialiter, sed quod dicuntur augeri, vel in quantum radicantur fortius in subiecto, vel in quantum feruentius, vel intensius cooperantur. sed hoc quidem dictum aliquam rationem haberet, si charitas esset quædam substantia, habens per se esse absque substantia: vnde & Magister sententiarum aestimans charitatem esse aliquam substantiam scilicet ipsum Spiritum sanctum, non rationabiliter hunc modum augmenti posse videtur. Sed alij aestimantes charitatem esse qualitatem quodam, penitus irrationabiliter sunt loquuti. Nihil

est aliud qualitatem aliquam augeri, quæ subiecto magis participare qualitatem. non enim est aliud esse qualitatis, nisi quod habet in subiecto. Ex hoc autem ipso, quod subiectum magis participat qualitatem vehementius operatur, quia vnusquisque agit in quantum est actu: vnde quod magis est reductum in actum, perfectius agit. Ponere igitur aliquam qualitatem non augetur secundum essentiam, sed augetur secundum radicationem in subiecto, vel secundum intensiōnem actus, est ponere contradictoria esse simul. Et ideo considerandum est, quomodo aliquæ qualitates, & formæ augeri dicuntur, & quæ sunt, quæ augeri possunt. Scandum est ergo, quod cum nomina sint signa intellectuum, ut dicitur primo Peribet, sicut ex magis notis cognoscimus minus nota, ita etiā ex magis notis minus nota nominamus. Et inde est, quod motus localis est notior inter omnes motus, ex contrarietate secundum locum deriuatur nomen substantia: ad omnia contraria. Inter quæ potest esse aliquis motus, ut dicit Philosophus in Metaphysicorum. Et similiter quia motus substantia: secundum quantitatem est sensibilior, quam motus secundum alterationem, inde est quod nomina eorum

Aug. tract. 1. in lo. declinando ad finem, tom. 9.

uenientia motui secundum quantitatem deriuant ad alterationem. Et inde est, quod sicut corpus, quod mouetur, ad quantitatem perfectam dicitur augeri, & ipsa quantitas perfecta dicitur magna respectu imperfecte, ita illud quod mouetur de qualitate imperfecta ad perfectam, dicitur augeri, secundum qualitatem, & ipsa qualitas perfecta dicitur magna respectu imperfecta. Et quia perfectio vniuscuiusque rei est eius bonitas, ideo Augustinus dicit, quod in his, quae non magna mole sunt, idem est esse maius, quod melius. Moueri autem de forma imperfecta ad perfectam, nihil est aliud quam subiectum magis reduci in actum. Nam forma actus est: unde subiectum magis percipere formam, nihil aliud est, quam ipsum reduci magis in actum illius formae. Et sicut ab agente reducitur aliquid de pura potentia in actum formae, ita etiam per actionem agentis reducitur de actu imperfecto in actum perfectum. Sed hoc non contingit in omnibus formis, propter duo. Primo quidem, ex ipsa ratione formae, eo scilicet, quod id quod perficit rationem formae, est aliquid indiuisibile, puta numerus. Nam unitas addita constituit speciem: unde binarius, aut trinaris non dicitur secundum magis, & minus, & per consequens non inuenitur magis, & minus, neque in quantitatibus, quae denominantur a numeris, puta bicubitum, vel tricubitum, neque in figuris, puta triangulare, & quadratum, & in proportionibus, puta duplum, & triplum. Alio modo, ex comparatione formae ad subiectum, quia inhaeret ei modo indiuisibili. Et propter hoc forma substantialis non recipit intentionem, vel remissionem, quia dat esse substantiale, quod est vno modo, ubi non est aliud esse substantiale est alia res. Et propter hoc Philosophus 3. Metaphysicae assimilat definitiones numeris. Et inde est etiam, quod nihil quod substantialiter de altero praedicatur, etiam si sit in genere accidentis, praedicatur secundum magis, & minus: non enim dicitur albedo magis, & minus color. Et propter hoc etiam qualitates in abstracto signatae, quia signantur per modum substantiae, nec intenduntur, nec remittuntur: non enim dicitur albedo magis, & minus, sed album: neutra autem istarum causarum est in charitate, & in alijs virtutibus infusis, quare non intenduntur, & remittuntur: quia neque earum ratio in indiuisibili consistit, sicut ratio numeri, neque dat esse substantiale subiecto, sicut formae substantiales. Et ideo intenduntur, & remittuntur, in quantum subiectum reducitur magis in actum ipsarum per actionem agentis causantis eas: unde sicut virtutes acquiruntur augentur ex actibus, per quos causantur, ita virtutes infusae augentur per actionem Dei, a quo causantur. Actus autem nostri comparantur ad augmentum charitatis, & virtutum infusarum, ut disponentes, sicut ad charitatem a principio obtinendam: homo enim faciens, quod in se est, praeparat se, ut a Deo recipiat charitatem. vltimus autem actus nostri possunt esse meritorij respectu augmenti charitatis, quia praesupponunt charitatem, quae est principium merendi. Sed nullus potest mereri, quod a principio obtimeat charitatem, quia meritum sine charitate esse non potest. Sic igitur charitatem augeri per intentionem dicimus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut in charitate, & alijs qualitatibus dicitur augmentum per similitudinem, ita & quantitas, ut ex dictis patet.

AD SECUNDUM dicendum, quod forma est inuariabilis, quia non est variationis subiecti, potest tamen dici va-

riabilis, prout subiectum secundum eam variatum, plus & minus eam participat.

AD TERTIUM dicendum, quod motus alicuius rei potest intelligi secundum essentiam dupliciter: vno modo quantum ad id quod est proprium, esse scilicet essentialis, vel non esse. Et sic motus secundum essentiam non est nisi motus secundum esse & non esse, qui est generatio & corruptio. Alio modo, potest intelligi motus secundum essentiam, si sit motus secundum quodcumque adherens essentiae, sicut dicimus corpus essentialiter moueri, quando mouetur secundum locum, quia de loco ad locum eius subiectum transfertur, sicut etiam & aliqua qualitas dicitur suo modo moueri essentialiter, prout variatur secundum perfectum & imperfectum vel magis subiectum secundum eam, ut ex dictis patet.

In corp. art.

AD QUARTUM dicendum, quod id quod praedicatur essentialiter de charitate, non praedicatur de ea secundum magis & minus: non enim dicitur magis vel minus virtus. Sed maior charitas dicitur magis virtus propter modum significandi, quia significatur ut substantia. Sed quia ipsa non praedicatur essentialiter de suo subiecto, subiectum secundum eam recipit magis & minus, ut dicatur subiectum habens magis charitatis vel minus, & quod est habens magis charitatem est magis virtuosum.

AD QUINTUM dicendum, quod charitas non diminuitur, quia non habet eam diminutionis ut Ambr. probat, habet autem causam augmenti, scilicet Deum.

AD SEXTUM dicendum, quod augmentum quod fit per additionem, est augmentum substantiae quantae. Sic autem charitas non augetur ut dictum est.

In corp. art.

Et per hoc patet solutio ad SEPTIMUM.

AD OCTAVUM dicendum, quod charitas dicitur augeri vel moueri non quia ipsa sit subiectum motus, sed quia eius subiectum secundum ipsam mouetur & augetur.

AD NONUM dicendum, quod licet Deus sit inuariabilis, tamen ab alijs sua variatione variat res: non enim est necessarium ut omne mouens moueatur, ut probatur in lib. Physicae. Et hoc praecipue Deo competit, quia non agit per necessitatem naturae, sed per voluntatem.

AD X. dicendum, quod omnibus qualitatibus & formis est communis ratio magnitudinis, quae dicta est, scilicet perfectio earum in subiecto. Aliqua tamen qualitates praeter istam magnitudinem seu quantitatem quae competit eis per se, habent aliam magnitudinem vel quantitatem, quae competit eis per accidens. Et hoc dupliciter. Vno modo ratione subiecti, sicut albedo dicitur quanta per accidens, quia subiectum eius est quantum: unde augmentato subiecto, augmentatur albedo per accidens. Sed secundum hoc augmentum, non dicitur aliquid magis album, sed maior albedo, sicut & dicitur aliquis maius album: non enim aliter praedicantur ea, quae pertinent ad hoc augmentum, de albedine & de subiecto, ratione cuius albedo per accidens augeri dicitur. Sed hic modus quantitatis & augmenti non competit qualitatibus animae, sicut licet scientijs & virtutibus. Alio modo quantitas & augmentum attribuitur alicui qualitati per accidens, ex parte obiecti in quod agit. Et hoc dicitur quantitas virtutis, quae magis dicitur propter quantitatem obiecti, uel continentiam, sicut dicitur magna virtutis, qui magnum pondus potest ferre, uel qualitercunq; potest magnam rem facere, siue magnitudine dimensua, siue magnitudine perfectionis, uel secundum quantitatem discretam, sicut dicitur aliquis magne

magne

magna virtutis, qui potest multa facere. Et hoc modo quantitas per accidens potest attribui qualitatibus animæ, scilicet scientiis & virtutibus. Sed tamen hoc interest inter scientiam & virtutem, quia de ratione scientiæ non est quod se extendat in actum respectu omnium obiectorum. Nō enim est necesse quod sciens omnia scibilia cognoscat, sed de ratione virtutis est, quod in omnibus virtuose se agat. vnde scientia potest augeri vel secundum numerum obiectorum, vel secundum intensionem eius in subiecto, virtus autem vno modo tantum. sed considerandum est, quod eiusdem rationis est, quod aliqua qualitas in aliquid magnum possit, & quod ipsa sit magna, sicut ex supradictis patet, vnde etiam magnitudo perfectionis potest dici magnitudo virtutis.

AD XI. dicendum, quod motus augmenti charitatis reducitur ad alterationem, non secundum quod alteratio est inter contraria, prout est tantum in sensibilibus & in sensibili parte animæ, sed prout alteratio & passio dicitur secundum receptionem & perfectionem, sicut sentire & intelligere est quoddam pati & alterari. Et sic distinguit Philof. alterationem, & passionem in secundo de Anima.

AD XII. dicendum, quod Deus auget charitatem, non nouam charitatem infundendo, sed eam quæ præexistebat perficiendo.

AD XIII. dicendum, quod sicut actus egrediens ab agente potest causare virtutem acquisitam propter impressionem virtutum actiuarum in passiuus, vt supradictum est: ita & potest eam augere.

AD XIV. dicendum, quod charitas & aliæ virtutes insulæ non augentur actiue ex actibus, sed tantum dispositiue & meritorie, vt dictum est: nec tamen oportet quod quilibet actus perfectus correspondeat quantitati virtutis. non enim oportet, quod habens charitatem semper operetur secundum eorum posse charitatis: vsus enim habituum subiaceret voluntati.

AD XV. dicendum, quod ratio virtutis non consistit in superlacione quantum ad se, sed quantum ad finem obiectum: quia per virtutem ordinatur homo ad vltimum potentia, quod est bene operari. vnde Philof. dicit 7. Phisic. quod virtus est dispositio perfecti ad opumum: tamen ad hoc optimum aliquis potest esse magis vel minus dispositus. Et secundum hoc, virtus recipit magis vel minus. Vel dicendum, quod vltimum non dicitur simpliciter, sed vltimum specie, sicut ignis est specie subtilissimū corporum & homo dignissima creaturarum: & tamen vnus homo est dignior altero.

AD XVI. dicendum, quod ratio virtutis non consistit in indiuisibili secundū se, sed rōne sui subiecti, inquantū quatit mediū. Ad quod quærendū potest aliq̄ diuersimode se hēre, vel peius vel melius. Et tñ ipsum mediū non est oīno indiuisibile, hē. n. aliquam latitudinē. sufficit. n. ad virtutem quod appropinquat ad mediū, ut dicitur 2. Ethicorum. Et propter hoc vnus actus altero virtuosior dicitur.

AD XVII. dicendum, quod virtus charitatis est infinita ex parte Dei vel finis: sed ad illū infinitum charitas finite disponit, unde potest magis vel minus esse.

AD XVIII. dicendum, quod non omne perfectum est perfectissimum: sed solum illud, quod est in ultimo actualitatis. Et ideo nihil prohibet quod est perfectum secundum virtutē, adhuc magis perfici.

ARTICVLVS XII. Vtrum virtutes inter se distinguantur.

¶ Vodecimo quæritur de distinctione virtutum. Moralium enim recipiunt speciem ex fine. Si igitur virtutes distinguantur secundum speciem, oportet hoc sit ex parte finis. Sed non ex parte finis primi, quia sic essent infinitæ virtutes secundum speciem. ergo ex parte finis vltimi. Sed finis virtutum est vnus tantum, scilicet Deus sine finis. ergo est vna tantum virtus.

¶ 2 Præ. Ad vñ finē peruenitur vna operatio: vna aut operatio est ex vna forma. ergo ad vñ finē ordinat hō per vñ formam. Finis aut hominis est vnus. scilicet felicitas. ergo & virtus quæ est forma, per quā hō ordinatur ad felicitatem, est vna tantum.

¶ 3 Præ. Formæ, & accidentia recipiunt numerum in materia, vel subiectū. Subiectū aut virtutis est anima, vel potentia animæ. ergo vñ. quod virtus sit vna tantum, quia anima est vna, vel saltem, quod virtutes non excedant numerum potentiarum animæ.

¶ 4 Præ. Habitus distinguuntur per obiecta, scilicet & potentia: cum ergo virtutes sint quidam habitus, vñ quod eadem sit rō distinctionis virtutū, & potentiarum animæ, & sic virtutes non excedunt numerum potentiarum animæ. Sed dicendum, quod habitus distinguuntur per actus, & non per potentias.

¶ 5 Sed cōtra, Principiata distinguuntur in principia, & non eodē modo, quia ab eodē res habent esse, & naturam. Sed habitus sunt principia actuum. ergo magis distinguuntur actus penes habitus, quod eorum.

¶ 6 Præ. Virtus necessaria est ad hoc, quod homo ordinatur ad id, quod est vultus per modum naturæ. Et virtus, ut Tullius dicit, habitus in modum naturæ & cōsentaneus. Ad id igitur ad quod ipsa potentia naturaliter inclinatur, nō idgerit hō virtute, sed voluntate. hōis nā litter inclinatur ad vltimū finē. ergo circa vltimū finē nō est necessarius homini aliquis habitus virtutis: pp quod nec Philosophi possunt assignare virtutes quæ sunt actus penes habitus, nec ergo nos debem⁹ ponere aliquas virtutes Theologicas, cuius obiectū sit Deus, qui est vltimus finis.

¶ 7 Præ. Virtus est dispositio perfecti ad optimum: sed fides, & spes imperfectione quādam impeditur, quia fides est de non visis, spes de non habitis, propter quod. Cum uenerit quod perfectum est, euacuat quod ex parte est, ut dicitur 1. Corin. 13. ergo habitus & spes non debent poni virtutes.

¶ 8 Præ. Ad Deum non potest aliquis ordinari, nisi per intellectum, & affectum: sed fides insufficienter ordinat intellectum hominis in Deum, & charitas insufficienter affectum. ergo præter fidem, & charitatem non debet poni spes virtus Theologica.

¶ 9 Præ. Id quod est generale omni virtuti, nō debet poni spālis virtuti: sed charitas vñ esse cōis omnibus virtutibus, quia ut dicit Aug. in lib. de Moribus Ecclesiæ, Nihil aliud est virtus, quod ordo amoris, ipsa est charitas dī esse forma omnū virtutū. ergo nō debet poni vna specialis virtus inter Theologicas.

¶ 10 Præ. In Deo nō solū cōsiderat virtutes, quæ respicit fides, vel sublimitas quæ respicit spes, vel bonitas quæ respicit charitas, sed sunt plura alia quæ Deo attribuantur, ut sapientia, potentia, & hōi. ergo videtur quod sit, vel vna tm virtus Theologica, quæ omnia illa unum sunt in Deo, vel quod sint tot virtutes Theologicas, quot sunt quæ attribuantur Deo.

¶ 11 Præ. Virtus Theologica est, cuius actus immutabiliter dicitur.

Lib. 2. ec. 57. & 58. tom. 2.

In corp. art.

In corp. art.

Lib. 7. Phisic. ec. 17. & 18. tom. 2.

Lib. 2. Ethic. ec. 6. tom. 5.

D. 313.